

DOI 10.32782/city-development.2024.3-14

УДК 658.15

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ДОСЛІДЖЕНЬ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇЇ МАРКЕТИНГОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Хоменко Інна Олександрівна

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри маркетингу, PR-технологій та логістики
Національний університет «Чернігівська політехніка»
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0839-4636>

Горобінська Ірина Владиславівна

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, обліку і аудиту
Національний транспортний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9670-7198>

Горобінський Артур В'ячеславович

здобувач вищої освіти
Національний транспортний університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3302-1970>

Анотація. Статтю присвячено оцінюванню існуючих методичних підходів аналізу фінансової безпеки підприємства. В ході дослідження проаналізовано методичний підхід, що використовує інтегральний показник, який базується на 14 фінансових коефіцієнтах, найвищий вплив серед яких мають рентабельність активів, рентабельність капіталу та коефіцієнт фінансування. Також розглянуто методичний підхід експрес-оцінки фінансової безпеки підприємства, який базується на розрахунку інтегрального показника і передбачає аналіз оцінки фінансового стану підприємства на основі зіставлення граничних та фактичних значень індикаторів за показниками ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності та результативності діяльності. Досліджено підхід, який базується на аналізі показників, що характеризують переважно інвестиційну активність підприємства та ефективність інвестиційної діяльності, де оцінка фінансової безпеки базується на п'яти показниках: доходність інвестованого капіталу, середньозважена вартість капіталу, ринкова додана вартість, ефективність інновацій, чиста приведена вартість інвестиційних проектів. Також досліджено підхід оцінки фінансової безпеки підприємства на основі таких груп фінансових індикаторів як ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість, ефективність діяльності підприємства, ділова активність, боргове та податкове навантаження підприємства. За результатами дослідження обґрунтування вибір оптимальної методики, що забезпечить комплексну оцінку рівня фінансової безпеки підприємства з урахуванням маркетингового забезпечення.

Ключові слова: фінансова безпека, методичний підхід, фінансові індикатори, інтегральний показник, комплексна оцінка, маркетинг.

Актуальність проблеми. Сучасний стан макроекономічного та політичного середовища, в якому здійснюють фінансово-господарську діяльність підприємства, визначається початком у лютому 2022 р. воєнних дій на території України, що скорочує потенціал для самостійного стійкого економічного та фінансового зростання, в тому числі знижує потенціал забезпечення фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Істотно збільшуються фінансові та нефінансові ризики, знищуються виробничі

потужності, а з ними знижується і фінансова безпека підприємств. Здатність підприємств вчасно та адекватно реагувати на зовнішні загрози, ефективно управляти внутрішніми загрозами, розробляти заходи щодо зменшення їхнього впливу є запорукою успішного функціонування на ринку. Своєчасний комплексний аналіз рівня фінансової безпеки підприємства дасть можливість запровадження ефективної та дієвої системи заходів управління фінансовою безпекою, яка є однією із найважливіших умов

© Хоменко І. О., Горобінська І. В., Горобінський А. В., 2024

захисту підприємства від загроз, його сталого розвитку та формування позитивних результатів діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Теоретичні засади та концептуальні положення забезпечення фінансової безпеки підприємств досліджуються у світовій та вітчизняній літературі. Серед вітчизняних науковців, що розглядали питання формування методичних підходів аналізу фінансової безпеки підприємства, варто відзначити таких вчених: Жукевич С., Жук Н., Рябоволик Т., Андрощук І., Пітел Н., Гріщенко І., Гринчук Т., Макарчук І., Малишко В., Яременко Л., Докієнко Л., Гринюк Н., Наконечна О., Михайлик О., Варналій З., Бондаренко С., Вітюк А., Куран О., Мазютинець Г., Шаркаді М., Квасницька Р., Доценко І., Матвійчук Л., Правдюк Н., Мулик Т., Мулик Я., Левковець Н., Ільченко В., Масалітіна В., Теслюк Н. та інших.

Мета статті. Оцінювання існуючих методичних підходів аналізу фінансової безпеки підприємства та обґрунтування оптимальної методики з урахуванням маркетингового забезпечення, що забезпечить комплексну оцінку її рівня.

Результати дослідження. Фінансова безпека підприємства – це дискусійна категорія фінансової науки, яка передбачає певний фінансовий стан підприємства з можливістю забезпечувати діяльність підприємства, незважаючи на вплив реальних та потенційних, внутрішніх та зовнішніх загроз і ризиків. Методичні підходи для визначення та аналізу рівня фінансової безпеки підприємства значно відрізняються, базуються на оцінці різних показників та враховують різну кількість індикаторів.

Жукевич С., Жук Н. [1] для аналізу рівня фінансової безпеки підприємств (на прикладі підприємств харчової промисловості) використовують виключно моделі діагностики кризи та банкрутства: Е. Альтмана (Altman Z-score Plus), К. Спрінгейта, Р. Ліса, Дж. Таффлера, У. Бівера, О. Терещенка та А. Матвійчука. В іншому дослідженні Жук Н. пропонує проводити аналіз рівня фінансової безпеки за фінансовими коефіцієнтами за напрямками: фінансової стійкості (вісім фінансових коефіцієнтів), ліквідності та платоспроможності (чотири фінансових коефіцієнтів), майнового стану (чотири фінансових коефіцієнтів), фінансової незалежності (три фінансових коефіцієнтів), ділової активності (шість фінансових коефіцієнтів), ефективності діяльності (п'ять фінансових коефіцієнтів) [2, с. 171].

Рябоволик Т., Андрощук І., Пітел Н. пропонує проводити аналіз рівня фінансової безпеки за фінансовими коефіцієнтами за напрямками: платоспроможності (чотири фінансових коефіцієнтів), фінансової стійкості (три фінансових коефіцієнтів), ділової активності (три фінансо-

вих коефіцієнтів), рентабельності (сім фінансових коефіцієнтів) [3]. Такий перелік показників більш адаптований до експрес-аналізу фінансової безпеки або фінансової безпеки у короткостроковій перспективі. Недоліком підходу Жук Н. [2], Рябоволик Т., Андрощук І., Пітел Н. [3] є відсутність аналітичного забезпечення, критичних значень тощо.

Гріщенко І.В., Гринчук Т.П. пропонують оцінювати фінансову безпеку підприємств у такій послідовності:

1) оцінка динаміки основних індикаторів фінансової безпеки (ліквідності і платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, фінансових результатів (прибутки і доходи, витрати, собівартість),

2) порівняння фактичних та нормативних (порогових, середньогалузевих) значень основних індикаторів фінансової безпеки,

3) визначення рівня фінансової безпеки підприємства: нормальний, передкризовий, кризовий та критичний [4].

Недоліком підходу Гріщенко І., Гринчук Т. є відсутність аналітичного забезпечення фінансової безпеки підприємства, нормативних (порогових, середньогалузевих) значень основних індикаторів фінансової безпеки, нормативних (порогових) значень рівня фінансової безпеки, тому застосування підходу Гріщенко І., Гринчук Т. не можливо у практичному аналізі та даній кваліфікаційній роботі.

Дещо іншу послідовність аналізу фінансової безпеки підприємства та інший аналітичний інструментарій пропонує Докієко Л.:

I. Класичний інструментарій фінансового аналізу (аналіз коефіцієнтів (рентабельність операційних витрат, ROA, ROE, період обороту запасів, період обороту дебіторської заборгованості, період обороту кредиторської заборгованості, робочий цикл, цикл обороту грошей, коефіцієнт фінансової автономії, коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт довгострокового залучення капіталу, коефіцієнти поточної ліквідності, швидкої, абсолютної, коефіцієнт маневреності капіталу); дискримінантні статистичні моделі ймовірності банкрутства);

II. Інструментарій оцінки фінансової стійкості (рівень фінансової стійкості операційної діяльності; модифікована модель фінансової звітності);

III. Інструментарій управління на основі вартісного підходу (модель «VBM-EVA-BSC») [5, с. 197–201].

Макарчук І. М., Малишко В. В., Яременко Л. М. визначають три методи оцінки фінансової безпеки підприємств:

1) методи інтегральної оцінки (ресурсно-функціональний, програмно-цільовий, скоринговий);

2) індикаторні методи (порівняльний, за критерієм мінімізації сукупного збитку, за критерієм достатності обігових коштів, за критерієм вартості підприємства);

3) методи аналізу банкрутства підприємства [6, с. 188].

Інша група дослідників (Гринюк Н., Наконечна О., Михайлик О. та ін. [7]), до якої входить Докієко Л., запропонували оцінювання ступенів і рівнів основних складників фінансової безпеки операційної діяльності підприємств через модель оцінювання ступеня фінансової стійкості операційної діяльності та модель оцінювання ступеня ліквідності підприємства. Григорук П., Хрущ Н. та Григорук С. також обмежують оцінку фінансової стійкості показниками ліквідності і фінансової стійкості [8, с. 176]. На нашу думку, обмежуватися оцінкою фінансової стійкості та ліквідності не варто, оскільки фінансову безпеку формують такі напрями фінансових показників як рентабельність, ділова активність, податкове навантаження та ін.

Подібні обмеження присутні у дослідженні Варналія З., Бондаренко С., оскільки фінансова безпека оцінюється трьома показниками ліквідності, коефіцієнтом платоспроможності, двома показниками оборотності та одним показником рентабельності [9, с. 109].

Стащук О., Шматковська Т., Дзямучич М., Ковальська Л., Талах Т., Гаврилук О. для аналізу фінансової безпеки підприємства використовує інтегральний показник, що визначається за формулою (1). Інтегральним показником фінансової безпеки є сума значень запасу міцності для кожного показника (Z_i). Значення запасу міцності для кожного часткового показника (введеного в модель інтегрального показника) приведено до приписаної йому ваги (q_i) у вказаній вибірці коефіцієнтів:

$$Z = \sum_{i=1}^n Z_i * q_i \quad (1)$$

де: Z – інтегральний показник фінансової безпеки за певний період;

Z_i – запас міцності за i -м показником;

n – кількість показників, що входять до складу інтегрального індикатора (14 коефіцієнтів);
 q_i – вага кожного показника у величині інтегрального значення запасу міцності (від 2 до 5) [10, с. 594–595].

Слід зазначити, що присвоєна вага кожного аналітичного коефіцієнта призначена для вирівнювання показників запасу міцності, які відрізнятимуться під впливом різних факторів. Перелік індикаторів (фінансових коефіцієнтів), їх нормативні та вагові значення наведено в таблиці 1.

Найвищі вагові значення, а отже, і найвищий вплив на фінансову безпеку мають рентабель-

ність активів, рентабельність капіталу, коефіцієнт фінансування. Недоліком підходу Стащук О., Шматковська Т., Дзямучич М., Ковальська Л., Талах Т., Гаврилук О. [10] є відсутність критичних значень для рівнів фінансової безпеки та розуміння кількості, характеристики рівнів фінансової безпеки.

Вітюк А. В., Куран О. В. для комплексного аналізу фінансової безпеки обрали 16 показників за напрямами придатності основних засобів, ліквідності, фінансової стійкості, оборотності, рентабельності [11, с. 149–150] з пріоритетом вагомості коефіцієнта абсолютної ліквідності, автономії, фінансової стійкості, довгострокової фінансової незалежності [11, с. 150].

Мазютинець Г., Шаркаді М. для аналізу фінансової безпеки сформуvalи вибірку показників з показників фінансової стійкості (п'ять коефіцієнтів), ліквідності (три коефіцієнти), ділової активності (дев'ять коефіцієнтів, максимальна кількість серед показників), рентабельності (шість коефіцієнтів), вартісні показники (сім коефіцієнтів), ринкові показники (три коефіцієнти), якісні показники (дев'ять коефіцієнтів) [12, с. 185].

Квасницька Р. С., Доценко І. О., Матвійчук Л. О. запропонували методичний підхід експрес-оцінки фінансової безпеки підприємства, який базується на розрахунку інтегрального показника і передбачає аналіз результативності здійснення основних коефіцієнтів оцінки фінансового стану підприємства на основі зіставлення граничних (критичних і нормальних) та фактичних значень індикаторів за складовими:

– показники ліквідності та платоспроможності (коефіцієнт абсолютної ліквідності $a_{ij} = 0,3$, коефіцієнт швидкої ліквідності $a_{ij} = 0,3$, коефіцієнт поточної ліквідності (покриття) $a_{ij} = 0,4$). Ваговий коефіцієнт даної складової – 0,25,

– показники фінансової стійкості (коефіцієнт автономії $a_{ij} = 0,5$, коефіцієнт фінансування $a_{ij} = 0,2$, коефіцієнт фінансової стійкості $a_{ij} = 0,3$). Ваговий коефіцієнт даної складової – 0,35,

– показники ділової активності (коефіцієнт оборотності активів $a_{ij} = 0,6$, коефіцієнт оборотності власного капіталу $a_{ij} = 0,4$). Ваговий коефіцієнт даної складової – 0,15,

– показники результативності діяльності (рентабельність активів $a_{ij} = 0,4$, рентабельність власного капіталу $a_{ij} = 0,3$, рентабельність продажу $a_{ij} = 0,3$). Ваговий коефіцієнт даної складової – 0,25.

Виходячи із сукупності індикаторів за складовими фінансової безпеки підприємства, вченими (Квасницька Р. С., Доценко І. О., Матвійчук Л. О.) сформовано показник підсум-

Таблиця 1 – Система показників комплексної оцінки фінансової безпеки та порядок розрахунку запасу їх міцності

N	Індикатор	Нормативне значення індикатора, K	Фактичне значення індикатора, K _n	Запас міцності		Вага, q _i
				Поріг міцності, K ₀	Формула розрахунку, Z _i	
1.	Коефіцієнт зносу	<0,5, зниження	k ₁	0.5	0.5/k ₁	3
2.	Рентабельність активів	>0, збільшення	k ₂	0.5	k ₂ /0.5	5
3.	Рентабельність продажів	>0, збільшення	k ₃	0.7	k ₃ /0.7	4
4.	Рентабельність капіталу	>0, збільшення	k ₄	0.7	k ₄ /0.7	5
5.	Коефіцієнт покриття	>1, збільшення	k ₅	1	k ₅ /l	4
6.	Коефіцієнт автономії (платоспроможності)	>0,5, збільшення	k ₆	0.5	k ₆ /0.5	4
7.	Коефіцієнт фінансування	<1, зменшення	k ₇	1	l/k ₇	5
8.	Коефіцієнт оборотності активів	>0, збільшення	k ₈	2	k ₈ /2	3
9.	Коефіцієнт оборотності запасів	>0, збільшення	k ₉	5	k ₉ /5	2
10.	Коефіцієнт оборотності основних засобів	>1, збільшення	k ₁₀	1	k ₁₀ /1	3
11.	Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	>0, збільшення	k ₁₁	43	k ₁₁ /43	2
12.	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	>0, збільшення	k ₁₂	14	k ₁₂ /14	2
13.	Коефіцієнт реінвестування	>0, збільшення	k ₁₃	3	k ₁₃ /3	4
14.	Рентабельність власного капіталу	>0, збільшення	k ₁₄	16	k ₁₄ /16	4

Джерело: [10, с. 595]

кової оцінки з урахуванням ваги одиничних показників, який визначаємо за формулою (2):

$$I_j = \sum_{i=1}^n x_{ij} * a_{ij} \quad (2)$$

де I_j – інтегральна оцінка j -тої складової фінансової безпеки підприємства;

x_{ij} – i -тий показник j -тої складової;

a_{ij} – ваговий коефіцієнт i -того показника в оцінці j -тої складової;

n – кількість індикаторів j -тої складової [13, с. 100].

При цьому нормативні значення для оцінки індикаторів за складовими фінансової безпеки не вказані та продовжувати визначення інтегрального показника не можливо.

Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. для аналізу фінансової безпеки пропонує використовувати аналіз впливу зовнішнього середовища (PEST-аналіз), аналіз мікросередовища та його взаємодія з зовнішніми факторами, інтегрований показник фінансової безпеки [14, с. 162], а також показник прогнозування кризового стану R. Оцінка фінансової безпеки адаптована до сільськогосподарського підприємства, яка базується на п'яти показниках:

– доходність (прибутковість) інвестованого капіталу (ROIC),

– середньозважена вартість капіталу (WACC),

– ринкова додана вартість (MVA),

– ефективність інновацій (ROII),

– чиста приведена вартість інвестиційних проектів (NPV).

Правдюк Н. Л., Мулик Т. О., Мулик Я. І. пропонують підхід, який не повторює напрацювання інших вчених, оскільки він не базується на аналізі фінансових коефіцієнтів, а базується на аналізі показників інвестування та інновацій, ринкової вартості і вартості капіталу. Це показники, що характеризують переважно інвестиційну активність підприємства та ефективність інвестиційної діяльності, проте такий підхід до аналізу фінансової безпеки придатний для підприємств інвестиційно активних, проте фінансову безпеку потрібно оцінювати всім підприємствам та на всіх етапах функціонування, навіть у роки відсутності інвестиційної активності. Інтегрований показник фінансової безпеки розраховується за наступною формулою (3):

$$St = S_{t-1} + \Delta(ROIC)_t - \Delta(WACC)_t + \Delta(MVA)_t + \Delta(ROII)_t + \Delta(NPV)_t \quad (3)$$

де: S_{t-1} – інтегрований показник фінансової безпеки за попередній період;

$\Delta(ROIC)_t$ – приріст дохідності інвестиційного капіталу за період t ;

$\Delta(WACC)_t$ – зміна(Δ) середньозважених витрат залучення власного та залученого капіталу за період t ;

$\Delta(MVA)_t$ – приріст ринкової доданої вартості за період t ;

$\Delta(ROII)_t$ – приріст ефективності інновацій за період t ;

$\Delta(NPV)_t$ – приріст чистої приведеної вартості інвестиційних проектів, які реалізуються підприємством за період t [14, с. 164].

Модель R -рахунку, розроблена Правдюк Н., Мулик Т., Мулик Я. наведена у формулі (4):

$$R = 8,38K1 + K2 + 0,054K3 + 0,63K4 \quad (4)$$

де $K1$ – частка оборотних активів в активах (обіговий капітал/середньорічна вартість активів);

$K2$ – рентабельність власних активів (нерозподілений прибуток/власний капітал);

$K3$ – віддача всіх активів (чистий дохід від реалізації/середньорічна вартість активів);

$K4$ – рентабельність виробництва (нерозподілений прибуток/загальні витрати) [14, с. 176-177].

Розподіл ймовірності банкрутства підприємств за фактичним значенням R -рахунку: $R < 0$ – максимальна ймовірність банкрутства; $0-0,18$ – висока ймовірність банкрутства; $0,18-0,32$ – середня ймовірність банкрутства; $0,32-0,42$ – низька ймовірність банкрутства; $R > 0,42$ – мінімальна ймовірність банкрутства [14, с. 177].

Левковець Н., Ільченко В., Масалітіна В., Теслюк Н. та ін. [15] застосовують підхід оцінки фінансової безпеки підприємства на основі індексу та шістьма групами фінансових індикаторів:

1) ліквідність та платоспроможність підприємства;

2) фінансова стійкість підприємства;

3) ефективність діяльності підприємства;

4) ділова активність підприємства;

5) боргове навантаження підприємства;

6) податкове навантаження підприємства.

Відмінність даного підходу полягає у розширенні напрямів діяльності підприємств, оскільки включено додатково напрям боргового навантаження підприємств та податкового навантаження підприємств. Погоджуємося з авторською позицією, оскільки боргове та податкове навантаження можуть суттєво впливати на фінансову безпеку підприємства. Індекс фінансової безпеки підприємства (I_{FS}) представлено у формулі (5):

$$I_{FS} = 0,226I_L + 0,262I_S + 0,202I_E + 0,131I_{BA} + 0,107I_{DB} + 0,071I_{TB} \quad (5)$$

де I_L – індекс ліквідності;

I_S – індекс фінансової стійкості;

I_E – індекс ефективності;

I_{BA} – індекс ділової активності;

I_{DB} – індекс боргового навантаження;

I_{TB} – індекс податкового навантаження [15].

Для забезпечення стратегічного розвитку підприємств важливим є ефективний взаємозв'язок між фінансовою безпекою та маркетинговою діяльністю, а саме фінансова стійкість та стабільність, прибутковість, фінансова незалежність суб'єкта господарювання, зростання конкурентоспроможності, використання SMART концепції, удосконалення SMM, розроблення маркетингових планів, управління брендом, реклама та просування, аналіз результатів і взаємодії зі споживачами. Взагалі маркетингове забезпечення фінансової безпеки підприємств оцінює особливості їх діяльності, зовнішні та внутрішні фактори, конкурентів, стратегічні орієнтири, активи.

Система індикаторів оцінки фінансової безпеки охоплює оптимальну кількість індикаторів за кількома напрямками:

– за напрямом ліквідності та платоспроможності підприємства: коефіцієнт покриття (K_1), коефіцієнт абсолютної ліквідності (K_2), коефіцієнт ліквідності грошового потоку (K_3);

– за напрямом фінансової стійкості підприємства: коефіцієнт фінансової незалежності (K_4), коефіцієнт довгострокової фінансової незалежності (K_5), коефіцієнт маневреності власного оборотного капіталу (K_6);

– за напрямом ефективності діяльності: рентабельність активів (K_7), рентабельність продажу (K_8), коефіцієнт реінвестування прибутку (K_9);

– за напрямом ділової активності підприємства: коефіцієнт співвідношення оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей (K_{10});

– за напрямом боргового навантаження підприємства: коефіцієнт покриття фінансових витрат операційним прибутком (K_{11});

– за напрямом податкового навантаження підприємства: коефіцієнт податкового навантаження доходів від реалізації продукції (K_{12}), коефіцієнт податкового навантаження із податку на прибуток (K_{13}).

Перевагою даного підходу до аналізу фінансової безпеки підприємства є наявність критичних значень індикаторів фінансової безпеки за всіма рівнями (таблиця 2).

Також перевагою є доступність та публічність вихідних показників для визначення інди-

Таблиця 2 – Критичні значення індикаторів фінансової безпеки підприємства

Тип безпеки	Кризовий	критичний	нестабільний	допустимий	абсолютний
Значення, що присвоюється індикатору (X_i)	0	0,25	0,5	0,75	1
K_1	0-0,1	0,1-0,5	0,5-1	1-2	Більше 2
K_2	0	0,01-0,04	0,04-0,07	0,07-0,1	Більше 0,1
K_3	0-0,5	0,5-0,7	0,7-0,9	0,9-1	Більше 1
K_4	Менше 0	0-0,2	0,2-0,4	0,4-0,5	Більше 0,5
K_5	Менше 0	0-0,3	0,3-0,5	0,5-0,7	Більше 0,7
K_6	Менше 0	0-0,02	0,02-0,05	0,05-0,1	Більше 0,1
K_7	Менше 0	0-0,5	0,5-1	1-2	Більше 2
K_8	Менше 0	0-0,5	0,5-1	1-2	Більше 2
K_9	0-0,5	0,5-0,7	0,7-0,9	0,9-1	1
K_{10}	0-0,5	0,5-0,7	0,7-0,8	0,8-0,9	0,9-1,1
	Більше 1,5	1,4-1,5	1,2-1,4	1,1-1,2	
K_{11}	Менше 0	0-0,5	0,5-1,0	1,0-1,5	Більше 1,5 або фінансові витрати відсутні
K_{12}	Більше 33,0	25,0-33,0	19,0-25,0	18,0-19,0	Менше 18,0
K_{13}	Більше 33,0	25,0-33,0	19,0-25,0	18,0-19,0	Менше 18,0

Джерело: [15]

каторів, оскільки всі показники визначаються за даними фінансової звітності.

Отже, оптимальним можна вважати методичний підхід, що базується на таких групах фінансових індикаторів, як:

- 1) ліквідність та платоспроможність підприємства;
- 2) фінансова стійкість підприємства;
- 3) ефективність діяльності підприємства;
- 4) ділова активність підприємства;
- 5) боргове навантаження підприємства;

6) податкове навантаження підприємства.

Висновки. За результатами дослідження проведено оцінювання існуючих методичних підходів аналізу фінансової безпеки підприємства та обґрунтовано вибір оптимальної методики, що забезпечить комплексну оцінку рівня фінансової безпеки підприємства, яка базується на оцінці таких груп показників, як ліквідність та платоспроможність, фінансова стійкість, ефективність діяльності, ділова активність, боргове та податкове навантаження підприємства.

Бібліографічний список:

1. Жукевич С., Жук Н. Аналіз ймовірності настання кризових явищ як детермінанта фінансової безпеки підприємств харчової промисловості. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 1. С. 182–200.
2. Жук Н. Аналітична оцінка рівня фінансової безпеки підприємств. *Світ фінансів*. 2022. Вип. 3(72). С. 165–176.
3. Рябоволик Т., Андрощук І., Пітел Н. Показники аналізу та оцінки фінансової складової економічної безпеки підприємств. *Ефективна економіка*. 2022. No. 9. URL: <https://www.nauka.com.ua/index.php/ee/article/view/549>
4. Гріщенко І.В., Гринчук Т.П. Основні аспекти фінансового планування в системі фінансової безпеки підприємства. *Економіка та суспільство*. 2020. № 22.
5. Жук Н. Аналіз фінансового стану як домінуючий індикатор фінансової безпеки підприємств. *Вісник економіки*. 2022. Вип. 4. С. 97–112.
6. Макаруч І.М., Малишко В.В., Яременко Л.М. Фінансова безпека підприємств: характерні ознаки, складові, основні загрози й небезпеки. *Економічний вісник університету*. 2023. Випуск № 56. С. 183–192.
7. Докієнко Л., Гринюк Н., Наконечна О., Михайлик О. Система оцінювання фінансової безпеки операційної діяльності підприємств олійно-жирової галузі. *Agricultural and Resource Economics: International scientific e-journal*. 2021. Vol. 7. No. 4. Pp. 138–59.
8. Hryhoruk P., Khrushch N, Grygoruk S. Model for Assessment of the Financial Security Level of the Enterprise Based on the Desirability Scale. *CEUR Workshop Proceedings*. 2019. Vol. 2422. P. 169–180.
9. Варналій З.С., Бондаренко С.М. Фінансова безпека підприємств України в умовах війни та повоєнного відновлення. *Економічний вісник університету*. 2023. № 56. С. 106–113.

10. Stashchuk O., Shmatkovska T., Dziamulych M., Kovalska L., Talakh T., Havryliuk O. Integrated assessment, analysis and management of financial security and stability of joint-stock companies operating in the agricultural sector: a case study of Ukraine. *Scientific Papers Series «Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development»*. 2021. № 21(2). P. 589–602.
11. Вітюк А.В., Куран О.В. Інтегральне оцінювання фінансової складової економічної безпеки машинобудівних підприємств. *Innovation and Sustainability*. 2022. № 4. С. 147–159
12. Мазютинець Г.В., Шаркаді М.М. Модель багаторівневої нейромережі визначення рівня фінансової безпеки компанії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Математика і інформатика»*. 2022. № 40(1). С. 175–194.
13. Квасницька Р.С., Доценко І.О., Матвійчук Л.О. Оцінювання фінансової безпеки підприємства в системі забезпечення реалізації його фінансової стратегії. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2019. Vol. 3. № 30. P. 95–102.
14. Правдюк Н.Л., Мулик Т.О., Мулик Я.І. Управління фінансовою безпекою підприємств: обліково-аналітичний аспект: монографія. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 224 с.
15. Levkovets N., Ilchenko V., Voiko S., Masalitina V., Tesliuk N. Risk- Oriented Approach to Financial Security of Motor Transport Enterprises. In *Explore Business, Technology Opportunities and Challenges after the Covid-19 Pandemic*. Edited by B. Alareeni and A. Hamdan. Lecture Notes in Networks and Systems. Cham: Springer. 2023. Vol. 495.
16. Келманович, О. Маркетинг фінансово-економічної безпеки підприємства: інноваційний аспект. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. №9 (09). С. 152–156. <https://doi.org/10.32782/dees.9-24>
17. Хоменко І.О., Садчикова І.В., Колоток М.О. Контролінг як інструмент підтримки достатнього рівня економічної безпеки та конкурентоспроможності промислового підприємства. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2021. № 2 (26). С. 25–36.
18. Khomenko I.O., Sadchykova I.V., Krasnyanska Y.V. Current approaches to the analysis of the borrowers (creditworthiness Ukrainian and world experience). *Economics. Ecology. Socium*. Odesa, 2019. Vol. 3. No. 1. P. 48–55.
19. Хоменко І.О., Горобінська І.В., Луцька Д.М. Теоретико-методичні аспекти управління економічною безпекою підприємства. Інформаційно-аналітичне забезпечення управління економічною безпекою підприємства: колективна монографія / за ред. О.Ю. Акименко. Чернігів : Національний університет «Чернігівська політехніка», 2023. С. 64–99.
20. Ільчук В., Чут М., Штирхун Х. Механізм вартісно-орієнтованого управління фінансами промислових підприємств. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. No. 2 (22). С. 101–116.
21. Фінансове забезпечення розвитку суб'єктів підприємництва реального сектору економіки: колективна монографія / за заг. ред. В.П. Ільчука. Чернігів : ЧНТУ, 2017. 272 с.
22. Revko A., Verbytska A., Zaharina T., & Marks-Krzyszowska M. The Financial Dimension of Developing Social Entrepreneurship: Polish and Ukrainian Experiences. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*. 2023. No. 26(4). P. 105–122. DOI: <https://doi.org/10.18778/1508-2008.26.33>
23. Бабаченко Л.В., Британ Т.Ю., Жидок В.В., Михайлова М.В. Організація маркетингових досліджень із використанням сучасних інформаційних технологій. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2020. № 2 (32). С. 130–138.

References:

1. Zhukevych S., Zhuk N. (2023) Analiz ymovirnosti nastannia kryzovykh yavlyshch yak determinanta finansovoi bezpeky pidpryemstv kharchovoi promyslovosti. *Visnyk ekonomiky*, is. 1, pp. 182–200.
2. Zhuk N. (2022) Analitichna otsinka rivnia finansovoi bezpeky pidpryemstv. *Svit finansiv*. is. 3(72). pp. 165–176.
3. Riabovolyk T., Androshchuk I., Pitel N. (2022) Pokaznyky analizu ta otsinky finansovoi skladovoi ekonomichnoi bezpeky pidpryemstv. *Efektivna ekonomika*, no. 9. Available at: <https://www.nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/549>
4. Hrishchenko I. V., Hrynychuk T. P. (2020) Osnovni aspekty finansovoho planuvannya v systemi finansovoi bezpeky pidpryemstva. *Ekonomika ta suspilstvo*, is. 22.
5. Zhuk N. (2022) Analiz finansovoho stanu yak dominantnyi indyikator finansovoi bezpeky pidpryemstv. *Visnyk ekonomiky*, is. 4, pp. 97–112.
6. Makarchuk I. M., Malyshko V. V., Yaremenko L. M. (2023) Finansova bezpeka pidpryemstv: kharakterni oznaky, skladovi, osnovni zahrozy y nebezpeky. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*. no. 56. pp. 183–192.
7. Dokiienko L., Hryniuk N., Nakonechna O., Mykhailyuk O. (2021) Systema otsiniuvannya finansovoi bezpeky operatsiinoi diialnosti pidpryemstv oliino- zhyrovoy haluzi. *Agricultural and Resource Economics: International scientific e-journal*, vol. 7, no. 4, pp. 138–159.
8. Hryhoruk P., Khrushch N, Grygoruk S. (2019) Model for Assessment of the Financial Security Level of the Enterprise Based on the Desirability Scale. *CEUR Workshop Proceedings*, vol. 2422Ю pp. 169–180.
9. Varnalii Z. S., Bondarenko S. M. (2023) Finansova bezpeka pidpryemstv ukrainy v umovakh viiny ta povoiennoho vidnovlennia. *Ekonomichnyi visnyk universytetu*, no. 56Ю, pp. 106–113.
10. Stashchuk O., Shmatkovska T., Dziamulych M., Kovalska L., Talakh T., Havryliuk O. (2021) Integrated assessment, analysis and management of financial security and stability of joint-stock companies operating in the agricultural sector: a case study of Ukraine. *Scientific Papers Series «Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development»*, no. 21(2), pp. 589–602.

11. Vitiuk A. V., Kuran O. V. (2022) Intehralne otsiniuvannya finansovoi skladovoi ekonomichnoi bezpeky mashynobudivnykh pidpriemstv. *Innovation and Sustainability*, no. 4, pp. 147–159
12. Maziutynets H. V., Sharkadi M. M. (2022) Model bahatorivnevoi neiromerezhi vyznachennia rivnia finansovoi bezpeky kompanii. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Seriia «Matematyka i informatyka»*, no. 40(1), pp. 175–194.
13. Kvasnytska R. S., Dotsenko I. O., Matviichuk L. O. (2019) Otsiniuvannya finansovoi bezpeky pidpriemstva v systemi zabezpechennia realizatsii yoho finansovoi stratehii. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*, vol. 3, no. 30, pp. 95–102.
14. Pravdiuk N. L., Mulyk T. O., Mulyk Ya. I. (2019) Upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstv: oblikovo-analitychnyi aspekt: monohrafiia. Kyiv: «Tsentr uchbovoi literatury», 224 p.
15. Levkovets N., Ilchenko V., Boiko S., Masalitina V., Tesliuk N. (2023) Risk- Oriented Approach to Financial Security of Motor Transport Enterprises. In *Explore Business, Technology Opportunities and Challenges after the Covid-19 Pandemic*. Edited by B. Alareeni and A. Hamdan. Lecture Notes in Networks and Systems. Cham: Springer. Vol. 495.
16. Kelmanovych O. (2023) Marketing of financial and economic security of the enterprise: innovative aspect. *Digital Economy and Economic Security*, no. (9 (09)), pp. 152–156. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.9-24>
17. Khomenko I. O., Sadchikova I. V., Kolotok M. O. (2021) Controlling as a tool for maintaining a sufficient level of economic security and competitiveness of an industrial enterprise. *Problems and prospects of economics and management*, no. 2 (26), pp. 25–36.
18. Khomenko I. O., Sadchikova I. V., Krasnyanska Y. V. (2019) Current approaches to the analysis of the borrowers (creditworthiness Ukrainian and world experience). *Economics. Ecology. Socium*. Odesa. Vol. 3, no. 1, pp. 48–55.
19. Khomenko I. O., Horobinska I. V., Lutska D. M. (2023) Theoretical and methodological aspects of managing the economic security of the enterprise. Information and analytical support for the management of the economic security of the enterprise: a collective monograph / edited by O. Yu. Akymenko. Chernihiv: Chernihiv Polytechnic National University, pp. 64–99.
20. Ilchuk V., Chut M., Shtyrhun H. (2020) Mechanism of value-oriented financial management of industrial enterprises. *Problems and prospects of economics and management*, no. 2 (22), pp. 101–116.
21. Ilchuk V. P. (eds.) (2017) Financial support for the development of business entities in the real sector of the economy: a collective monograph. Chernihiv: ChNTU, 272 p.
22. Revko A., Verbytska A., Zaharina T., & Marks Krzyszczowska M. (2023) The Financial Dimension of Developing Social Entrepreneurship: Polish and Ukrainian Experiences. *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, no. 26(4), pp. 105–122. DOI: <https://doi.org/10.18778/1508-2008.26.33>
23. Babachenko L. V., Britan T. Yu., Zhidok V. V., Mykhaylova M. V. (2020) Organization of marketing research using modern information technologies. *Economic strategy and prospects for the development of trade and services*, no. 2 (32), pp. 130–138.

METHODOLOGICAL APPROACHES TO RESEARCH ASSESSMENT OF THE FINANCIAL SECURITY OF THE ENTERPRISE AND ITS MARKETING SUPPORT

Inna Khomenko

Doctor of Economic Sciences, Professor,
Head of the Department of Marketing, PR-technologies and Logistics
Chernihiv Polytechnic National University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0839-4636>

Iryna Gorobinska

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Finance, Accounting and Audit
National Transport University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3302-1970>

Artur Horobinskyi

Higher Education Student
National Transport University
ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3302-1970>

Summary. The article is devoted to the evaluation of the existing methodical approaches to the analysis of the financial security of the enterprise. In the course of the study, a methodical approach using an integral indicator based on 14 financial ratios was analyzed, the highest influence among which is the return on assets, return on capital, and the financing ratio. The methodical approach

of the express assessment of the financial security of the enterprise is also considered, which is based on the calculation of an integral indicator and involves the analysis of the assessment of the financial state of the enterprise based on the comparison of the marginal and actual values of the indicators for indicators of liquidity and solvency, financial stability, business activity and performance. An approach based on the analysis of indicators that mainly characterize the investment activity of the enterprise and the efficiency of investment activity was studied, where the assessment of financial security is based on five indicators: return on invested capital, weighted average cost of capital, market added value, efficiency of innovations, net present value of investment projects. The approach of assessing the financial security of the enterprise based on such groups of financial indicators as liquidity and solvency, financial stability, efficiency of the enterprise, business activity, debt and tax burden of the enterprise was also investigated. Based on the research, the selection of the optimal methodology that will provide a comprehensive assessment of the level of financial security of the enterprise is justified taking into account marketing support.

Keywords: financial security, methodical approach, financial indicators, integral indicator, comprehensive assessment, marketing.

Стаття надійшла до редакції 18.09.2024